

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту і фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 Фінанси,
банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма Фінанси, фінансовий менеджмент
та страхування
на тему:

«Система фінансового планування і прогнозування
діяльності суб'єктів господарювання»

Виконавець:
студентка факультету фінансів та
банківської справи
Закацюра М.О.
Науковий керівник
Завідувач кафедри фінансового
менеджменту і фондового ринку,
д.е.н., професор
Баранова В.Г.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

В сучасних умовах менеджмент підприємства стикається з рядом проблем, однією з головних є проблема створення ефективного планування діяльності. Таким чином накопичення достатнього обсягу фінансових ресурсів, які забезпечують нормальне функціонування підприємства, створення його достатнього фінансового потенціалу та певної кількості ресурсів, які забезпечують високу конкурентоспроможність підприємства, спроможні створити умови для подальшого стабільного розвитку.

Фінансове планування є необхідним елементом управління як на макро-рівні, так й на мікро- рівні. Сьогодні більшість українських підприємств не мають чіткої стратегії щодо фінансового планування, відповідної методики, яка відображає саме процес планування для даного підприємства, що призводить до нерегулярності процесу планування, контролювання й управління фінансовими ресурсами навіть протягом короткотермінового періоду, низької якості результатів планування та фінансових проблем, що збільшує ризик банкрутства. Економічному прогнозу передують фінансовий план підприємства, який дозволяє здійснювати бюджетний контроль, координувати збутову, виробничу та закупівельну діяльність підприємства.

Якщо фінансові відносини охоплюють усі аспекти діяльності підприємств, то фінансове планування виражає їх у відповідних фінансових показниках, що використовуються в управлінні. Без фінансового планування неможливо досягти належного рівня управління, що забезпечить підприємству підвищення ефективності, успіх на ринку, розширення матеріальної бази, успішне вирішення соціальних питань і матеріального стимулювання працівників.

Таким чином, фінансове планування визначають як складову функцій управління, яке пов'язане з плануванням усієї діяльності підприємства.

В умовах ринкової економіки фінансове планування займає ключове місце. Саме воно забезпечує підприємству стійкий фінансовий стан, формує

потрібний обсяг фінансових ресурсів за умов мінімальних витрат та дозволяє прогнозувати перспективний розвиток підприємства.

На сьогоднішній час фінансове планування є одним із найбільш важливих завдань при впровадженні будь-якої діяльності на підприємстві. Воно проводиться на основі планування виробництва і реалізації, а також контролю за витрачанням різних засобів.

Проблему фінансового планування та прогнозування на підприємстві розглядали такі вітчизняні вчені: Г. М. Азаренкова, М. Д. Білик, О. В. Васюренко, В. М. Гриньова, О. П. Гузенко, А. Г. Загородній, О. М. Калініченко, В. О. Коюда, Л. О. Омелянович, Г. О. Партин, А. М. Поддєрьогін.

Проблема фінансового планування та прогнозування на підприємстві була предметом дослідження таких світових вчених: Дж. І. Фіннерті, Д. Хан, Ченг Ф. Лі, М. Маскон, Дж. Робінзон, Т. Скону, Дж. Сігел, А. Тейлор, Дж. Хорн, І. Бланк, І. Брігкхем.

Разом з тим, реалії сьогодення, останні зміни фінансового та реального секторів економіки потребують проведення подальших досліджень у сфері планування. Основними питаннями стають проблеми планування в умовах пандемічних криз, фінансових криз банківської сфери, розриву логістичних зв'язків, центробіжних процесів у світі, що безпосередньо відбивається на діяльності підприємств. Все вище зазначене зумовило вибір теми дослідження. його мету та завдання.

Метою кваліфікаційної роботи є: на основі опрацювання теоретичного матеріалу щодо системи фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єктів господарювання запропонувати напрями її вдосконалення.

Сформульована мета дозволила визначити наступні **завдання** дослідження:

- визначити сутність поняття «фінансове планування» та «прогнозування»;
- розкрити види, методи та завдання фінансового планування та прогнозування;

- обґрунтувати методичні підходи щодо планування та прогнозування діяльності суб'єктів господарювання;
- оцінити фінансовий стан ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»»;
- проаналізувати систему планування ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»»;
- проаналізувати систему прогнозування ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»»;
- узагальнити сучасні наукові підходи у сфері планування та прогнозування діяльності суб'єктів господарювання діяльності;
- надати рекомендації щодо напрямів вдосконалення системи планування та прогнозування діяльності ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»»

Об'єктом дослідження є процес функціонування системи фінансового планування і прогнозування діяльності суб'єктів господарювання.

Предметом дослідження є комплекс положень щодо фінансового планування та прогнозування діяльності суб'єктів господарювання

Методи дослідження: при написанні кваліфікаційної роботи були використані загальнонаукові методи економічного дослідження при визначенні сутності фінансового планування та прогнозування, методи наукового узагальнення при дослідженні сучасних підходів у сфері планування та прогнозування діяльності підприємства, метод коефіцієнтів при аналізі фінансового стану підприємства, яке досліджується, графічні та табличні методи задля наочності процесів, які досліджуються, економіко-математичні методи при прогнозуванні перспектив діяльності підприємства.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є: офіційна звітність ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»»; монографічні дослідження і наукові публікації вчених-економістів; статистичні матеріали; електронні ресурси світової мережі Internet.

Наукова новизна одержаних результатів складається у визначенні особливостей планування діяльності підприємств в сучасних умовах функціонування.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження мають практичне значення для вдосконалення системи фінансового планування та прогнозування підприємницької діяльності. Апробацію результатів дослідження було зроблено на VII студентській науково-практичній конференції факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету "Стабілізація фінансово-економічної системи України" (18-19 квітня 2023 року) за темою «Фінансове планування та прогнозування: Теоретичні аспекти» з публікацією тез доповіді.

Структура кваліфікаційної роботи: складається з 86 друкованих сторінок, 20 таблиць, 5 графіків та 7 рисунків. Список використаних джерел нараховує 43 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

В першому розділі **«Теоретико-методичні засади фінансового планування та прогнозування діяльності суб'єктів господарювання»** було розкрито поняття «фінансове планування» та «фінансове прогнозування», досліджено види, методи, розкрито основні поняття, пояснено, що являє собою фінансовий план та які існують його системи. Розкрито методичні підходи щодо планування та прогнозування діяльності підприємств.

У другому розділі **«Аналіз системи планування та прогнозування ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»»** була проведена оцінка фінансового стану ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»». Проаналізовано системи планування та прогнозування ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»».

В третьому розділі **«Напрями вдосконалення системи планування та прогнозування діяльності ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»»** було досліджено сучасні наукові підходи у сфері планування та прогнозування діяльності підприємств. Було запропоновано шляхи

удосконалення системи планування та прогнозування діяльності ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»» та надано висновки.

ВИСНОВКИ

Дослідивши теоретичні аспекти фінансового планування та прогнозування та проаналізувавши фінансовий стан та вплив планування та прогнозування на діяльність підприємства ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»», ми дійшли до певних висновків.

Поняття «фінансове планування» вчені трактують по різному. Ми згодні з думкою Гриньової В.М., яка вважає фінансове планування процесом визначення того, скільки грошей потрібно на основі того, звідки вони надходять, на що вони будуть використані та як бізнес поводитиме себе протягом очікуваного періоду.

Таким чином основною метою даного процесу є забезпечення розвитку підприємства. Головними цілями фінансового планування вважають визначення залежності між наявністю фінансових ресурсів підприємства та його потребою в них, а також вибір найбільш ефективних джерел виробництва фінансових ресурсів і найкращого їх використання.

Процес фінансового планування проходить в п'яти етапах – аналіз, розробка стратегії, складання поточних планів, конкретизація прогнозних показників та практичне впровадження та контроль за виконанням фінансових планів.

Виділяють наступні шість принципів планування: єдність, взаємозв'язок, наукова обґрунтованість, стабільність, нормативне забезпечення та безперервність.

Є чотири види фінансового планування, які застосовуються комплексно: реактивне (дії націлені на минуле), інактивне (дії націлені на теперішній час), преактивне (дії націлені на майбутнє) та інтерактивне (дії націлені на найефективніший сценарій планування).

Також виділяють декілька рівнів фінансового планування: стратегічне планування – довгострокова перспектива від 5 років, тактичне планування –

середньострокова перспектива 3-5 років та оперативне планування – не більше одного року. Окрім терміну дані рівні розрізняються також за можливостями варіювання наявних результатів та специфікою роботи підприємства, на якому вони впроваджуються.

Виділяють наступні методи фінансового планування: нормативний, балансових розрахунків, грошових потоків, багатоваріантності, економіко-математичне моделювання, оптимізація планових рішень та економічного аналізу.

Фінансовим прогнозуванням, в свою чергу є процес розробки та складання прогнозів, яке передує процесу фінансового планування, проте є менш визначеним за нього. Метою даного процесу є визначення можливих обсягів фінансових ресурсів, джерел формування та напрямків їх використання.

Науковці виділяють наступні основні напрямки фінансового прогнозування: потенціалу підприємства, тенденцій розвитку, альтернатив розвитку, слабких сторін діяльності, необхідного ресурсного рівня, вхідних та вихідних грошових потоків.

До етапів прогнозування на підприємстві відносять: постановку мети, вибір об'єкта, оцінка інформаційного забезпечення, вибір методу прогнозування, побудова моделей та реалізація результатів.

Існують наступні типи прогнозування: використання ірраціональних знань та інтуїцію; нормативний метод, використовується на початку діяльності компанії, та пошукове прогнозування (від сьогодення до майбутнього).

До трьох етапів прогнозування відносять: ретроспекцію (фінансові показники розглядаються у часі), діагноз (вивчення систематизованого опису фінансів підприємства) та проспекцію (розробка прогнозів фінансового стану на підставі діагностики).

До трьох методів прогнозування належать метод експертних оцінок – базується на обробці думок експертів; метод екстраполяції – поширення на

майбутні тенденції, що сталися в ретроспективі та метод економіко-математичного моделювання – базується на побудові прогнозних моделей.

ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»», яка є дочірньою компанією «Газ України» ПАТ «Нафтогаз» виступає об'єктом дослідження. Основним видом діяльності підприємства є торгівля газом.

Загальний висновок щодо стану підприємства за останні роки є скоріш негативним. Існує значна кількість факторів, що спричинили погіршення фінансового стану підприємства, включаючи збільшення дебіторської заборгованості, введення в експлуатацію обладнання з коротким строком амортизації та залучення коштів за рахунок короткострокових зобов'язань.

Особливо важливим фактором, який вплинув на стан підприємства, є війна в країні та реорганізація у газонафтопостачальній галузі. Це призвело до зменшення кількості ресурсів для покриття поточних зобов'язань та збільшення ймовірності банкрутства підприємства у 2022 році.

Незважаючи на це, позитивним аспектом може бути покращення ефективності проведення господарської діяльності підприємства та збільшення коефіцієнту рентабельності власного капіталу.

Отримані негативні показники підтверджуються і проведеним аналізом порівняння планових та фактичних показників фінансового результату підприємства: значний зріст собівартості, збільшення непокритого збитку та ріст операційних та інших операційних витрат – все це є індикаторами погіршення фінансового стану підприємства.

А прогнозування чистого фінансового результату та непокритого збитку підприємства на наступні періоди за допомогою інструментів Microsoft Excel тільки підтвердило негативні тенденції до збільшення збитків.

Отже, в цілому, стан підприємства є незадовільним, з великою ймовірністю банкрутства, який спричинений різними факторами, зокрема, COVID-19, воєнним станом в країні та погіршенням фінансового стану галузі.

Таким чином, було розглянуто проблеми фінансового планування та прогнозування, а саме нереальність фінансових планів, їх непрозорість для керівництва, комплексність тощо.

Світові фінансові менеджери зараз використовують термін «фінансове планування та аналіз», до якого входять наступні методи: безбюджетне планування, бюджетування на нульовій основі, параметричні моделі планування, планування на основі широкої участі, розширення часових горизонтів фінансового аналізу та гнучке та динамічне планування.

Для покращення систем фінансового планування та прогнозування на підприємстві ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»» рекомендується перейняти зарубіжний досвід успішних моделей планування та прогнозування таких країн, як США, Японія та Німеччина. Важливі моменти даних моделей – це високий рівень контролю, гнучкий стратегічний підхід та впровадження ефективної системи інформаційно-аналітичного забезпечення.

Також фахівці впевнені, що перетворення фінансового планування та аналізу на інтегроване, бізнес-планування, адаптація його до «нової норми», а також розробка нових моделей та сценаріїв фінансового планування є ключовими моментами до покращення сучасних систем фінансового планування.